
Худяков О. Ю.

Інститут чорної металургії ім. З. І. Некрасова НАН України; ДЗ «Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України» (м. Дніпро, Україна)

Перепелиця І. Г.

ДЗ «Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України» (м. Дніпро, Україна)

ПРОБЛЕМА ОПТИМАЛЬНОГО ВИБОРУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БАЗ ДАНИХ ПРИ ВИКОНАННІ МІЖНАРОДНОГО ПАТЕНТНОГО ПОШУКУ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ТЕМАТИКИ

Невпинна діджиталізація джерел патентної інформації та поява нових світових лідерів металургійної науки і виробництва обумовлюють необхідність корекції традиційних підходів до міжнародного патентного пошуку, який здійснюється фахівцями відділу спеціальних видів технічної літератури галузевих бібліотек для авторів-винахідників. Дослідження надає фахівцям вичерпний реєстр електронних патентних баз даних, практичні рекомендації з оптимізації виконуваного патентного пошуку та вказує перспективні напрямки поповнення бібліотечних фондів.

Ключові слова: міжнародний патентний пошук; металургія; електроні патентні бази даних

Khudyakov O. Y.

Iron and Steel Institute of Z. I. Nekrasov of NAS of Ukraine; Government institution “Central State Scientific and Technical Library of Ukrainian Mining and Smelting Sector” (Dnipro, Ukraine)

Perepelytsia I. H.

Government institution “Central State Scientific and Technical Library of Ukrainian Mining and Smelting Sector” (Dnipro, Ukraine)

THE PROBLEM OF OPTIMAL SELECTION OF INFORMATION RESOURCES FOR THE INTERNATIONAL PATENT SEARCH OF METALLURGICAL MATTERS

The continuous digitization of patent information sources and the emergence of new global leaders in metallurgical science and production necessitate the correction of traditional approaches to international patent search, which is carried out by specialists of the department of special types of technical literature of branch libraries for authors-inventors. The study provides specialists with an exhaustive register of electronic patent databases, practical recommendations for optimizing patent searches and indicates promising areas for replenishing library collections.

Keywords: international patent search; metallurgy; electronic patent databases

Актуальність дослідження обумовлена двома факторами: по-перше, в сучасному світі набули стрімкого зросту економіки азійського регіону і, по-друге, відбулася зміна пріоритетних першоджерел патентної інформації; замість бюлетенів та інших друкованих видань, все більше використовуються електронні патентні бази даних (ЕПБД) міжнародних, регіональних, національних відомств, а також недержавних компаній.

Цілі дослідження:

- визначення нової широти міжнародного патентного пошуку металургійної тематики, з урахуванням сучасних світових тенденцій розвитку зазначеної галузі промисловості;

- оптимізація вибору інформаційних ресурсів при виконанні міжнародного патентного пошуку металургійної тематики;

- ознайомлення бібліотечних фахівців з практичним досвідом використання основних функціональностей провідної ЕПБД.

З метою виконання поставлених цілей сформульовано завдання дослідження:

- складання, на основі загальнодоступних статистичних відомостей, списку країн, які вносять найбільший вклад в світове виробництво сталі;

- пошук ЕПБД, які містять патентні документи зазначених країн;

- вирішення оптимізаційної задачі вибору ЕПБД, яка полягає у встановленні такої комбінації баз даних, що дозволить отримати найбільший обсяг патентної документації при зверненні до найменшої кількості ЕПБД (тобто при максимальному зменшенні витрат робочого часу фахівця);

- стислий інформаційний огляд основних функціональностей обраної ЕПБД та виконання пошукових прикладів за їх допомогою.

Тезовий виклад результатів дослідження.

Вперше складено реєстр національних та регіональних електронних патентних баз країн, сумарна частка виплавки сталі в яких сягає 99,1 % від загальносвітового обсягу виробництва сталі. Реєстр має перспективу практичного використання при виконанні міжнародного пошуку металургійної тематики працівниками бібліотечної галузі або авторами винаходів. ЦДНТБ ГМКУ надає доступ до реєстру за запитом всім зацікавленим особам, насамперед співробітникам наукових установ, ВНЗ та підприємств гірничо-металургійного комплексу України.

Виконано порівняльний аналіз трьох найбільших мультинаціональних міжнародних та державних ЕПБД вільного доступу: Patentscope, Espacenet та Depatisnet. Аналіз

проводився за критеріями загальної кількості бібліографічних записів щодо патентів металургійної тематики, кількості патентних відомств, які надають інформацію по металургійним патентам та кількості своєчасно обновлюваних патентних колекцій. За результатами аналізу встановлено, що кожна з досліджуваних патентних баз даних випереджає інші за одним, та одночасно поступається за двома з трьох оцінюваних критеріїв.

З метою формулювання остаточного висновку, щодо оптимального вибору бази даних для міжнародного пошуку металургійної тематики, авторами був розроблений новий показник ППА для одночасної якісно-кількісної оцінки повноти та актуальності представлення даних в досліджуваних ЕПБД.

Використання запропонованого показника ППА дозволило зробити однозначний вибір при порівняльному аналізі ЕПБД в умовах наявності суперечливих оцінок, отриманих внаслідок використання традиційних критеріїв. А саме, встановлено, що найбільш повна та актуальна колекція патентної документації металургійної тематики міститься в ЕПБД Espacenet.

Виконаний аналіз наповненості ЕПБД Espacenet за металургійним напрямком. Встановлено, що три чверті від загального обсягу металургійних патентів в ЕПБД Espacenet видано п'ятьма патентними відомствами: Китайським національним відомством інтелектуальної власності (32,8%), Патентним відомством Японії (22,3%), Відомством США з питань патентів і торговельних марок (10,4%), Німецьким відомством з питань патентів і торговельних марок (5,83%) та Південно-Корейським відомством інтелектуальної власності (4,1%). Крім того, встановлений з перелік дев'яти національних відомств, патенти яких відсутні в досліджуваній базі даних.

Вирішено оптимізаційну задачу вибору інформаційних ресурсів при виконанні міжнародного пошуку металургійної тематики. Обґрунтовано три можливих сценарії, які відрізняються широтою патентного пошуку : оптимальний сценарій вичерпного патентного пошуку (налічує 11 ЕПБД); скорочений сценарій, з якого виключені ЕПБД країн, сукупна доля національних патентів яких ЕПБД Espacenet складає близько 0,33 % (налічує 5 ЕПБД); експрес-сценарій пошуку (1 ЕПБД). ЦДНТБ ГМКУ надає доступ до пошукових сценаріїв за запитом всім зацікавленим особам.

Виконано ознайомчий аналіз основних функціональностей ЕПБД Espacenet та рекомендовано оптимальний інтерфейс для здійснення запитів при виконанні патентного пошуку, а саме пошук за допомогою форм «Advanced search».

Встановлено, що основними джерелами металургійних наукових розробок являються: одна європейська країна – Німеччина, одна північноамериканська – США, та три азійських: Південна Корея, Японія та Китай. Практична цінність отриманого результату полягає у можливості корекції перспективних напрямків наукової роботи, для спеціалістів-металургів, та поповнень фондів, для працівників галузевих бібліотек. Вочевидь, додаткова увага має бути приділена ознайомленню з передовими досягненнями металургійної науки трьох зазначених азіатських країн.